

АНОТАЦІЯ

Антонюк Д.І. Легітимаційні аспекти антикорупційного контролю в Україні в умовах глобалізації. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 052 – Політологія. – Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2023.

Дисертаційна робота присвячена актуальній проблемі вивчення сутності й місця антикорупційного контролю в процесі легітимації публічної влади в Україні в умовах глобалізації. Отримання Україною членства в Європейському Союзі та у складі НАТО багато в чому залежить від правильних дій та рішень вітчизняної публічної влади на виконання умов вступу, серед яких протидія корупції набуває першочергового значення. Дотримання визначеного змінами до Конституції України в 2019 році євроінтеграційного курсу неможливе без легітимності української влади як з боку власного народу, так і міжнародної спільноти.

З початком активної фази російсько-української війни постала гостра потреба в колективних діях, необхідних для захисту державного суверенітету. Розрізненість і відсутність взаємодовіри в цей час, породженої корупційними зловживаннями в органах влади, зумовлює послаблення обороноздатності України та ставить під загрозу не лише євроінтеграційні перспективи, але й існування України як держави. Саме на вирішення цих проблем і спрямовано дисертаційну роботу, опрацювання теми якої має високу наукову актуальність та велику практичну значущість для подальшого розвитку системи антикорупційного контролю в Україні.

Враховуючи це, **об'єктом** наукового аналізу стало формування та реалізація політики протидії корупції в Україні в контексті глобалізаційних та євроінтеграційних процесів.

Предметом дисертаційного дослідження виступили легітимаційні аспекти антикорупційного контролю як механізму протидії корупції в Україні в контексті розгортання глобалізаційних і євроінтеграційних процесів.

Метою дисертації стало здійснення комплексного дослідження легітимаційного потенціалу механізму антикорупційного контролю в умовах глобалізації. Для її досягнення було вирішено низку конкретних **завдань**, а саме: визначено теоретико-методологічні засади дослідження антикорупційного контролю в легітимаційних процесах у контексті глобалізації; виокремлено правові й політичні основи антикорупційного контролю як механізму легітимації публічної влади в Україні в умовах європейської інтеграції; проаналізовано особливості антикорупційного контролю як чинники делегітимації влади в Україні; проаналізовано роль антикорупційного контролю у формуванні довіри громадян до інститутів влади; досліджено легітимаційний потенціал інститутів громадянського суспільства в механізмі антикорупційного контролю в Україні.

Дисертація складається з анотації, вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. У вступі обґрунтовано актуальність та своєчасність виконаного дослідження, сформульовано його мету й завдання, подано об'єкт й предмет, методи дослідження, сформульовано наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, описано їх апробацію.

У першому розділі дисертаційної роботи розкрито теоретико-концептуальні засади дослідження легітимності як найвищого ступеня довіри та підтримки публічної влади та встановлено зв'язок контролю з процесами легітимації. Його легітимаційний аспект передбачає широку громадську участь у відповідному процесі, особливо щодо виявлення й запобігання корупції. Зазначені методологічні принципи виявлення антикорупційного контролю дозволяють розглядати його у двох вимірах, зокрема як частину політичної системи, що блокує прийняття нецільових рішень, та як самостійний системний механізм, кожен елемент якого відіграє

свою роль в антикорупційному процесі. Також визначено критерії оцінювання механізму антикорупційного контролю, серед яких виокремимо ефективність, відповідність процедурним вимогам і європейським цінностям та легітимність.

У наступному розділі розглядається стан антикорупційного контролю в країнах-сусідах України, що належать до так званих молодих демократій та є членами Європейського Союзу, інтеграція нашої держави до якого підтверджена відповідною постановою Верховної Ради. Підтверджено негативний вплив політичної корупції на легітимність влади, що особливо чітко простежується у Польщі та Угорщині на сучасному етапі та підтверджується кількісними даними.

Розкрито взаємозв'язок між рівнем верховенства права та можливостями антикорупційного контролю, що виступають стійким фундаментом конституційної демократії. Ґрунтовне вивчення дозволило виокремити два різновиди поняття довіри: *загальна* та *спеціалізована*. Проаналізовано ефективність вітчизняної моделі антикорупційного контролю відповідно до міжнародних стандартів. Визначено ряд ключових недоліків, що гальмують процеси протидії корупції в Україні, серед яких помітно виділяється відсутність достатньої самостійності у відповідних органів, що в контексті євроінтеграції зокрема зумовлює порушення положень Кримінальної- та Цивільної конвенції Ради Європи.

У третьому розділі визначено й проаналізовано перспективи парламентського контролю в Україні та запропоновано ряд рекомендацій з метою його вдосконалення: впровадити інститут інтерпеляції, забезпечити всебічними можливостями парламент здійснювати контроль за публічними фінансами, розширити функціональний потенціал парламентської опозиції тощо.

Запропоновано практичну модель механізму антикорупційного контролю на регіональному рівні, де кожен його елемент поступово долучається до відповідного процесу. Акторами регіонального механізму

протидії корупції виступають викривачі, медіа, громадськість, правоохоронні органи та вищі органи державної влади, між якими чітко простежується зв'язок. Відповідно до українських реалій знайшли подальшого розвитку критерії легітимації влади на локальному рівні. Основний акцент зроблено на дослідженні тих критеріїв, які передбачають здійснення нагляду й контролю: ефективна взаємодія/співпраця влади із суспільством, громадський контроль, антикорупційна діяльність, залучення новітніх технологій для удосконалення взаємозв'язку «влада – суспільство», забезпечення публічності публічних органів влади. У разі підтвердження корупційного правопорушення у посадової особи спеціальним розслідуванням доведено доцільність застосування щодо неї окрім політичної інших форм відповідальності (адміністративної, кримінальної) задля дотримання принципу справедливості, чого наразі не спостерігаємо в Україні.

У заключному розділі сформульовано основні засади функціонування антикорупційних неурядових організацій на національному й локальному рівнях. Оскільки медіа тісно взаємодіють з організаціями громадянського суспільства і НУО, у дисертаційній роботі продемонстровано переваги незалежної журналістики над централізованим висвітленням суспільно важливої інформації для формування позитивного іміджу й довірливого ставлення до офіційної влади під час воєнного стану.

Досліджено місце антикорупційної риторики у виборчому процесі, її вплив на електоральний вибір громадян. Доведено неефективність її використання без відповідних практичних дій, що чітко спостерігалось під час двох виборчих кампаній 2019 року в Україні та після їх завершення. Запропоновано власну типологію антикорупційної риторики, яка складається з трьох типів: *конструктивна* пропонує дієві практичні заходи з подолання корупції; *емоційна* орієнтована на мобілізацію виборців шляхом впливу на їх емоції; *змішана* поєднує властивості двох попередніх типів. Запропоновано утворення на території України мережі журналістів-розслідувачів на добровільних засадах, які оперативно й ефективно відстежуватимуть

корупційні схеми, нелегальний рух коштів на регіональному й національному рівнях, що дозволить їй з часом інтегруватися до відповідної глобальної мережі антикорупційного контролю.

Ключові слова: корупція, антикорупційний контроль, громадський контроль, політична участь, легітимація, легітимність, Україна, глобалізація, євроінтеграція, політичне представництво, штучний інтелект.

ABSTRACT

Antoniuk D.I. Legitimation Aspects of Anti-Corruption Control in Ukraine in the Conditions of Globalization. – Qualifying scientific work on the rights of manuscript.

Thesis for obtaining the degree of Doctor of Philosophy in specialty 052 – Political Science. – Yuriy Fedkovich Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2023.

The dissertation is devoted to the topical issue of studying the essence and place of anti-corruption control in the process of legitimizing public power in Ukraine in the context of globalization. Ukraine's membership in the European Union and NATO largely depends on the correct actions and decisions of the national public authorities to fulfill the conditions of accession, among which the fight against corruption is of primary importance. Adherence to the European integration course determined by the changes to the Constitution of Ukraine in 2019 is impossible without the legitimacy of the Ukrainian government, both from the side of its own people and the international community.

With the beginning of the active phase of the Russian-Ukrainian war, there was an urgent need for the collective actions necessary to protect state sovereignty. Differences and lack of mutual trust at this time, caused by corruption abuses in the government bodies, result in the weakening of Ukraine's defense capabilities and endanger not only European integration prospects, but also the existence of Ukraine as a state. The thesis is aimed at solving these problems and its study is of high

scientific relevance and great practical significance for the further development of anti-corruption control in Ukraine.

Taking this into account, the object of scientific analysis is the formation and implementation of anti-corruption policy in Ukraine in the context of globalization and European integration processes.

The **subject** of the dissertation study is the legitimizing aspects of anti-corruption control as a mechanism for combating corruption in Ukraine against the background of the globalization processes deploying.

The **objective** of the thesis was to carry out a comprehensive study of the legitimation potential of the anti-corruption control mechanism in the context of globalization.

In order to achieve it, a number of specific tasks were solved, namely: the theoretical and methodological principles of the study of anti-corruption control in legitimation processes in the context of globalization were determined; the legal and political foundations of anti-corruption control as a mechanism of legitimation of public power in Ukraine in the context of European integration are highlighted; the peculiarities of anti-corruption control are analyzed as factors of delegitimization of power in Ukraine; the role of anti-corruption control in the formation of citizens' trust in government institutions is analyzed; the legitimation potential of civil society institutions in the mechanism of anti-corruption control in Ukraine is investigated.

The dissertation consists of an abstract, an introduction, four sections, conclusions, a list of references and appendices. The introduction substantiates the relevance and timeliness of the performed study, formulates its objective and tasks, presents the object and subject, research methods, formulates the scientific novelty and practical significance of the obtained results, and describes their approbation.

In the first section of the dissertation, the theoretical and conceptual foundations of the study of legitimacy as the highest degree of trust and support of public authorities are revealed, and the connection between control and legitimation processes is established. Its legitimating aspect involves broad public participation in the relevant process, especially in the detection and prevention of corruption. The

specified methodological principles of identifying anti-corruption control allow considering it in two dimensions, in particular as a part of the political system that blocks the adoption of non-targeted decisions, and as an independent system mechanism, each element of which plays its role in the anti-corruption process. Evaluation criteria for the anti-corruption control mechanism have also been determined, among which efficiency, compliance with procedural requirements and European values, and legitimacy are singled out.

The next section examines the state of anti-corruption control in Ukraine's neighboring states, which belong to the so-called young democracies and are members of the European Union, the integration of our state into which is confirmed by the relevant resolution of the Verkhovna Rada. The negative influence of political corruption on the legitimacy of the government is confirmed, which is especially clearly visible in Poland and Hungary at the current stage and is confirmed by the quantitative data.

The relationship between the level of the rule of law and the possibilities of anti-corruption control, which are a stable foundation of constitutional democracy, is revealed. A thorough study made it possible to distinguish two varieties of the concept of trust: general and specialized. The effectiveness of the domestic model of anti-corruption control in accordance with international standards is analyzed. A number of key shortcomings that inhibit the processes of combating corruption in Ukraine have been identified, among which the lack of sufficient independence of the relevant bodies stands out.

The third section defines and analyzes the prospects of parliamentary control in Ukraine and offers a number of recommendations to improve it: to implement the institution of interpellation, to provide the parliament with comprehensive opportunities to exercise control over public finances, expand the functional potential of the parliamentary opposition, etc.

A practical model of the anti-corruption control mechanism at the regional level is proposed, where each of its elements is gradually included in the corresponding process. The actors of the regional anti-corruption mechanism are

whistleblowers, the media, the public, law enforcement agencies, and higher state authorities, with a clear connection between them. In accordance with Ukrainian realities, the criteria for the legitimation of authorities at the local level found further development. The main emphasis is placed on the study of those criteria that provide for the implementation of supervision and control: effective interaction/cooperation of the government with society, public control, anti-corruption activities, the involvement of the latest technologies to improve the “government – society” relationship, ensuring the publicity of public authorities. If an official’s corruption offense is confirmed there should be conducted some special investigation which proves the expediency of applying other forms of responsibility (administrative, criminal), in addition to political one, in order to comply with the principle of justice, which is currently not observed in Ukraine.

The final section formulates the basic principles of the functioning of anti-corruption non-governmental organizations at the national and local levels. Since the media and NGOs closely interact, the thesis demonstrates the advantages of independent journalism over the centralized coverage of socially important information for the formation of a positive image and a trusting attitude towards the official authorities during martial law.

The place of anti-corruption rhetoric in the election process, its influence on the electoral choice of citizens has been studied. The ineffectiveness of its use without appropriate practical actions has been proven, which was clearly observed during the two election campaigns of 2019 in Ukraine and after their completion. An own typology of anti-corruption rhetoric is proposed, which consists of three types: a constructive one offers effective practical measures to overcome corruption; an emotional one is focused on mobilizing voters by influencing their emotions; a mixed one combines the properties of the two previous types. It is proposed to form a network of journalists-investigators on a voluntary basis on the territory of Ukraine, which will promptly and effectively monitor corruption schemes, and illegal movement of funds at the regional and national levels, which will enable its further integration into the corresponding global network of anti-corruption control

Key words: corruption, anti-corruption control, public control, political participation, legitimation, legitimacy, Ukraine, globalization, European integration, political representation, Artificial Intelligence.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України:

1) Антонюк Д. Антикорупційний контроль: теоретико-методологічні підходи до розуміння та вивчення. *Регіональні студії*. 2020. № 22. С. 5–9.

2) Антонюк Д. Основні критерії легітимації публічних органів влади на місцевому рівні. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2020. № 27. С. 135–139.

3) Антонюк Д. Проблеми та перспективи діяльності журналістів розслідувачів в контексті протидії корупції у сучасній Україні. *Медіафорум: аналітика, прогнози, інформаційний менеджмент* : зб. наук. праць. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2021. Т. 9. С. 159–169.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

1) Yuriychuk Y., Antoniuk D. Clientelism in the electoral process as a manifestation political corruption. Case of Ukraine. *Wschód Europy*. 2021. Vol. 7, № 1. P. 101–118.

2) Антонюк Д. Антикорупційні можливості нових освітніх технологій: легітимаційний аспект. *Education in the post coronavirus world: the place of information and innovative technologies*. 2020. С. 24–30.

3) Антонюк Д. Дотримання умов соціального розвитку суспільства як важлива складова легітимації влади в Україні в умовах пандемії COVID-19. *Economic and Social-Focused Issues of Modern World, Proceedings of the 3rd International Scientific Conference*. 2020. P. 132–141.

4) Антонюк Д. Легітимаційні аспекти антикорупційної діяльності неурядових організацій Польщі: досвід для України. *Влада та управління* : зб. наук. праць. Чернівці : Букрек, 2020. Вип. 7. С. 88–98.

5) Юрійчук Є., Антонюк Д. Довіра vs. Корупція: рефлексії влади в умовах пандемії. *Влада та управління* : зб. наук. праць. Чернівці : Букрек, 2021. Вип. 8. С. 119–129.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1) Антонюк Д. Взаємодія «Україна-ЄС» як чинник становлення вітчизняного механізму антикорупційного контролю. *Європейська інтеграція: виклики та перспективи* : зб. матеріалів доп. учасн. Всеукр. студ.-наук. конф. Львів, 2021. С. 46–49.

2) Антонюк Д. Використання громадських online-інструментів як чинник антикорупційного контролю на місцевому рівні: досвід для України. *Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи* : зб. матеріалів доп. учасн. X Міжнар. наук.-практ. конф. Чернівці : Технодрук, 2020. С. 198–201.

3) Антонюк Д. Електоральний клієнтелізм як прояв політичної корупції в Україні. *Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи* : зб. матеріалів доп. учасн. XI Міжнар. наук.-практ. конф. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2021. С. 30–33.

4) Юрійчук Є., Антонюк Д. Політична корупція як загроза регіональній безпеці в умовах воєнного стану (на прикладі Чернівецької області). *Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи* : зб. матеріалів доп. учасн. XII Міжнар. наук.-практ. конф. Чернівці : Технодрук, 2022. С. 92–95.